

актуальності набуває, розробка механізму підвищення бюджетної ефективності ОТГ загалом та обґрунтування раціональної структури фінансових ресурсів зокрема.

Список бібліографічного опису

1. Саймон Г. А. Адміністративна поведінка. – К.: АртЕк, 2001. – 231 с.
2. Причины невиконання бюджетних програм. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/reasons.pdf> Фахрутдинова Е. В.
3. Маркович Г. Публічність та прозорість бюджетного процесу – ознака демократичного розвитку країни. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/4992>.

References

1. Simon G. (2001). Administrative behavior. - K.: ArtEk, 2001. – 231 p.
2. Reasons of non-fulfillment of the budgetary programs. URL: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/reasons.pdf> Фахрутдинова Е. В.
3. Markovich G. Publicity and transparency of budgetary process are a sign of democratic development of country. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/4992>.

Дата подання публікації 20.12.2020 р.

УДК 330.341.1

Таран С.Ф.,
здобувач кафедри підприємництва, торгівлі та
біржової діяльності
graduate student of the Department of Entrepreneurship,
Trade and Exchange Activities,
<https://orcid.org/orcid.org/0000-0002-6119-5871>

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА РЕГІОНУ

Луцький національний технічний університет

Стаття присвячена теоретичним засадам формування організаційно-економічного механізму розвитку інноваційного підприємництва на рівні регіону. Проаналізовано та визначено основні фактори впливу на стан та розвиток інноваційного підприємництва в регіоні, до яких віднесено: посилення деструктивних впливів на стан та розвиток регіону; нестача кваліфікованих кадрів, задіяних в розвитку інноваційного підприємництва; недосконалість комунікацій між наукою, бізнесом та владою; відсутність єдиного стратегічного бачення розвитку інноваційного підприємництва регіонів держави тощо.

Визначено структурні елементи досліджуваного механізму, до яких віднесено організаційні, інституційні та економічні складові, що формують комплекс важелів управління процесом розвитку інноваційного підприємництва регіону. Систематизовано основні типи стейкхолдерів розвитку інноваційного підприємництва регіону, до яких віднесено органи влади, підприємницькі суб'єкти регіону, інвестори, громадськість, міжнародні стейкхолдери, інститути знань.

З метою більш чіткого визначення переліку інструментів досліджуваного механізму, які відповідають його конкретним стратегічним цілям, сформовано та деталізовано пріоритети регулювання розвитку інноваційного підприємництва регіону. До таких пріоритетів віднесено: формування та реалізацію конкурентоспроможних регіональних інноваційних продуктів та послуг; підвищення рівня якості інституційної інфраструктури інноваційного підприємництва регіону; удосконалення інформаційного забезпечення інноваційного підприємництва регіону; організація системи якісної підготовки кваліфікованих фахівців для сфери інноваційного підприємництва; системна детінізація діяльності суб'єктів підприємництва регіону.

Доведено, що регулювання розвитком інноваційного підприємництва регіону здійснюється шляхом визначення і підтримки пріоритетних напрямів як державного та галузевого, так і регіонального та місцевого рівня. Більшість регіонів, шляхом формування і реалізації регіональних стратегій та програм самостійно здійснюють підтримку та розвиток інноваційного підприємництва, виділяють кошти з власних бюджетів на провадження науково-дослідницької діяльності та на впровадження інновацій в регіоні. Крім того, регіони захищають права та інтереси суб'єктів інноваційної діяльності, забезпечують фінансову підтримку виконання інноваційних проектів, стимулюють комерційні банки та інші фінансово-кредитні установи, що

кредитують виконання інноваційних проєктів; підтримують функціонування і розвиток сучасної інноваційної інфраструктури регіону тощо.

Організаційно-економічний механізм розвитку інноваційного підприємництва може стати дієвим напрямом соціально-економічного розвитку регіону. Чітке та дієве регулювання процесів розвитку інноваційного підприємництва регіонів передбачає застосування комплексу економічних, організаційних та інституційних заходів, що забезпечують ефективне використання ресурсного потенціалу регіону, реалізацію потенціалу всіх суб'єктів інноваційного підприємництва та збалансування інтересів усіх стейкхолдерів регіону. Визначено, що не існує ідеальної формули для створення оптимальної системи регулювання розвитку інноваційного підприємництва, але реалізація цілеспрямованої, послідовної та добре продуманої регіональної політики у даній сфері дозволяє досягти значних позитивних результатів.

Ключові слова: інноваційне підприємництво, регіональні програми, інструменти розвитку, пріоритетні напрями.

FORMATION OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP OF THE REGION

Lutsk National Technical University

The article is devoted to the theoretical foundations of the formation and implementation of innovative entrepreneurship at the regional level. The main factors influencing the state and development of innovative entrepreneurship in the region are analyzed and determined. In particular, such factors include: strengthening of destructive influences on the state and development of the region; lack of qualified personnel involved in the development of innovative entrepreneurship in the region; imperfect communications between science, business and government; lack of a single strategic vision for the development of innovative entrepreneurship in the regions of the state.

The structural elements of the studied mechanism are determined, which include organizational, institutional and economic elements that form a set of levers for managing the process of development of innovative entrepreneurship in the region. The main types of stakeholders in the implementation of the mechanism are identified, which include managing entities (authorities, line ministries, local governments). In addition, the main objects of the mechanism are the subjects of innovative entrepreneurship in the region, industry associations and investors.

In order to more clearly define the list of tools of the organizational and economic mechanism that correspond to its specific strategic goals, the identified priorities for regulating the development of innovative entrepreneurship in the region have been formed and detailed. The main priorities for regulating the development of innovative entrepreneurship in the region include: the formation and implementation of competitive regional innovative products and services; improving the quality of the institutional infrastructure of innovative entrepreneurship in the region; improving the information support of innovative entrepreneurship in the region; organization of a system of quality training of qualified specialists for the sphere of innovative entrepreneurship; systematic de-shadowing of the activities of economic entities in the region.

It is proved that the regulation of the development of innovative entrepreneurship in the region is carried out by identifying and supporting the priority areas of both state and industry, and regional and local levels. Most regions, through the formation and implementation of regional strategies and development programs independently support and develop innovative entrepreneurship, allocate funds from their own budgets for research and innovation in the region. In addition, the regions protect the rights and interests of innovation entities, provide financial support for the implementation of innovation projects, stimulate commercial banks and other financial institutions that lend to the implementation of innovation projects; to support the functioning and development of modern innovation infrastructure in the region.

It is proved that the organizational and economic mechanism of development of innovative entrepreneurship can become an effective direction of socio-economic development of the region. Clear and effective regulation of innovative business development of regions in particular and the state in general, by creating and implementing an effective organizational and economic mechanism, which includes a set of economic, organizational and institutional measures to ensure efficient use of resource potential of the region, realization of potential of all innovative business entities and balancing the interests of all stakeholders in the development under study. It is determined that there is no ideal formula for creating an optimal system for regulating the development of innovative entrepreneurship, but the implementation of a purposeful, consistent and well-thought-out state and regional policy in this area allows to achieve significant positive results.

Key words: innovative entrepreneurship, regional programs, development tools, priority directions.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток інноваційного підприємництва, як важливий стимулюючий фактор економічного зростання регіонів зокрема, та країни в

цілому, сприяє активізації економічних і соціальних процесів територій та за умови науково-обґрунтованого застосування дієвих інструментів може бути ефективним напрямом підвищення рівня конкурентоспроможності як окремих суб'єктів підприємництва, так і значної частини регіонів в сучасних, складних умовах соціально-економічного розвитку.

Досвід успішних країн та економічно розвинутих регіонів свідчить, що для ефективного розвитку економіки необхідне систематичне впровадження інновацій у всі сфери діяльності, особливо це стосується інновацій у підприємстві. Саме це забезпечує безперервне оновлення технічної і технологічної бази виробництва, освоєння і випуск нової конкурентоспроможної продукції, ефективне проникнення на світові ринки товарів і послуг та зростання добробуту населення [16, С. 112 – 158].

Так, у сучасних умовах регіонального розвитку та у зв'язку з поширення ряду деструктивних факторів впливу, належне функціонування інноваційного підприємництва залежить від формування дієвого організаційно-економічного механізму розвитку досліджуваного виду підприємництва регіону в системі спектру галузей діяльності, що здатні сформувати якісні інноваційні продукти та послуги, сприяти отриманню підприємницького доходу, а також забезпечити кількісні та якісні характеристики регіонального розвитку і в результаті підвищити рівень конкурентоспроможності регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Організаційно-економічні засади розвитку інноваційного підприємництва регіону деякі науковці розглядають з позиції впливу науково-технічного прогресу на діяльність суб'єктів підприємництва в регіоні (Краснокутська Н. В.) [7, с. 484], (Жаліло Я. А.) [2, с. 61], здатність підприємницьких структур до ефективного розвитку (Рогоза М.Є.) [12, с.18], на підставі використання потенціалу регіону для інноваційного розвитку (Коркуна О.І., Никига О.В., Підвальна О.Г.) [5, С. 61-63], (Кузьмін О.Є.) [9], процесу реалізації інноваційних проектів в регіоні (Московченко А.А.) [11], реалізації внутрішнього потенціалу окремих підприємств (Ілляшенко С.М.) [3, с. 343], застосування механізмів використання інтерактивних моделей реалізацій нововведень в регіонах України (Бочарова Ю.Г) [1].

Незважаючи на значну кількість праць із досліджуваної проблеми та вагомість отриманих наукових результатів, подальшого розвитку потребують теоретичні й практичні аспекти формування дієвого організаційно-економічного механізму розвитку інноваційного підприємництва регіону, з в рахуванням сучасних факторів впливу, регіональних особливостей підприємницької діяльності та наявної інституційної інфраструктури розвитку досліджуваного виду підприємництва.

Цілі статті. Метою дослідження є підвищення рівня розвитку інноваційного підприємництва регіону, шляхом формування відповідного дієвого організаційно-економічного механізму. Відповідно до мети були сформовані основні цілі дослідження, а саме:

- визначення перешкод розвитку інноваційного підприємництва регіону;
- структуризація основних стейкхолдерів розвитку інноваційного підприємництва регіону;
- формування пріоритетів регулювання процесу розвитку інноваційного підприємництва регіону;
- визначення дієвих інструментів розвитку інноваційного підприємництва регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сьогодні, досягнення максимальної ефективності розвитку інноваційного підприємництва регіону перешкоджає ряд складних невіршених проблем, зокрема:

- посилення деструктивних факторів впливу на стан та розвиток інноваційного підприємництва;
- нестача висококваліфікованих кадрів, задіяних в розвитку інноваційного підприємництва регіону;

- недосконалість комунікацій між наукою, бізнесом та владою;
- відсутність єдиного стратегічного бачення розвитку інноваційного підприємництва в регіонах держави;
- відсутність науково-методологічної бази формування інноваційної системи розвитку;
- відсутність системності у здійснюваних державою заходах щодо реалізації інноваційного потенціалу національної та регіональної економіки;
- відсутність дієвої системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфери (пріоритети інноваційного розвитку проголошені формально, механізми їх реалізації не відпрацьовані);
- неготовність апарату державного управління до предметної діяльності, спрямованої на інноваційний розвиток економіки;
- нескоординованість дій суб'єктів інноваційної діяльності;
- недостатність фінансових ресурсів для забезпечення наукових досліджень та впровадження інноваційних розробок [15].

На наш погляд, ефективне розв'язання даних проблем лежить у площині формування дієвого організаційно-економічного механізму розвитку інноваційного підприємництва регіону; розробці регіональної інноваційної стратегії, як напряду забезпечення такого розвитку, а також інституційного забезпечення розвитку інноваційного підприємництва регіону, з врахуванням регіональної специфіки розвитку підприємництва кожного регіону.

Організаційно-економічний механізм розвитку інноваційного підприємництва регіону включає комплекс економічних, організаційних і правових заходів, що забезпечують ефективне використання ресурсного потенціалу регіону, реалізацію потенціалу всіх суб'єктів інноваційного підприємництва та збалансування інтересів усіх стейкхолдерів регіону в процесі їх інноваційного розвитку.

Проведемо аналіз та систематизацію основних стейкхолдерів розвитку інноваційного підприємництва регіону. На нашу думку, зацікавленими сторонами в розвитку інноваційного підприємництва на рівні регіону є органи місцевого самоврядування, суб'єкти інноваційного підприємництва, громадське суспільство, інвестори, інститути знань, міжнародні стейкхолдери.

Крім того, суб'єкти інноваційного підприємництва в регіоні можна поділити на тих хто виробляє інноваційні продукти та послуги та тих, хто їх використовує. Крім того, можна виділити суб'єкти загального, спеціалізованого та інформаційного забезпечення. До загальних належать усі суб'єкти діяльності, для яких окрім інноваційних, характерні й інші процеси розвитку. До спеціалізованих можна віднести наукові парки, наукові інститути, заклади вищої освіти, центри трансферу технологій, технопарки тощо. До інформаційних належать усі суб'єкти, які акумулюють, продукують та передають інформацію про стан та розвиток інноваційного підприємництва регіону.

Основними споживачами інноваційних продуктів і послуг можуть бути усі учасники інноваційного процесу регіону: наукові й освітні заклади, регіональні суб'єкти бізнесу і промисловості, органи місцевого самоврядування, суб'єкти інформаційного забезпечення, суб'єкти фінансової інфраструктури, а також суб'єкти, які здійснюють інвестиційне забезпечення розвитку інноваційного підприємництва регіону [4].

Порівняно новим елементом інноваційного підприємництва є віртуальні організації – форми об'єднання людей з метою отримання прибутку у новому середовищі здійснення підприємницької діяльності, завдяки якій є змога зменшити витрати на ведення господарської діяльності: оренду офісу, виробничої площі тощо. Згідно з стандартами ООН, електронний бізнес визнається таким у разі приналежності двох його складових з чотирьох (виробництво товару чи надання послуг, маркетинг, доставка товарів та розрахунок) до форми ведення підприємництва завдяки Інтернету [17].

Важливими стейкхолдерами розвитку інноваційного підприємництва регіону є міжнародні організації. Так, створення Української мережі трансферу технологій на

основі Європейської мережі інноваційних релей-центрів сприяє комерціалізації наукоємних технологій і залученню наукового потенціалу України до світового комерційного обігу завдяки організації взаємовигідних партнерських відносин між окремими центрами трансферу технологій, обміну досвідом, проведення консультацій, підвищення кваліфікації спеціалістів із трансферу технологій, розміщення оперативної інформації про новини в сфері трансферу технологій [14, с.11-12].

Важливими стейкхолдерами розвитку інноваційного підприємництва регіону є суб'єкти інвестиційного забезпечення. Цікавим є міжнародний досвід формування інститутів кредитного підґрунтя забезпечення інновацій. Так, у Канаді для зміни орієнтиру розвитку економіки в інноваційну ще у 70-х рр. минулого століття було створено Канадський державний банк розвитку підприємництва. Головна його ціль – консалтингові, фінансові послуги організаціям, які займаються науковими дослідженнями та розробками. Кредитування проводиться на пільгових умовах, тривалий термін і без застави. Сьогодні завдяки діяльності цієї установи створено до 1 млн. підприємств, більша половина з яких виявилася ефективною [18].

Структура основних стейкхолдерів розвитку інноваційного підприємництва регіону представлена на рис. 1.

Рис. 1. Структура стейкхолдерів розвитку інноваційного підприємництва регіону.

Центри комерціалізації інтелектуальної власності, державні та місцеві органи влади, підприємства системи науково-технічної інформації (УкрІНТЕІ, регіональні центри науково-технічної інформації, Державна науково-технічна бібліотека тощо) є одними з основних суб'єктів інноваційного підприємництва. Серед своїх завдань зазначених суб'єктів є поширення для використання інформації, одержаної у процесі науково-дослідної, проектно-технологічної, пошуково-конструкторської, виробничої та

громадської діяльності юридичних та фізичних осіб; формування та поширення інформації про прийняті рішення з питань фундаментальних та прикладних досліджень, а також науково-технічного, інноваційного, економічно-соціального розвитку регіонів країни, результати досліджень щодо потреб ринку, заходи зміцнення конкурентоспроможності інноваційної інфраструктури розвитку підприємництва регіону через програми підвищення кваліфікації працівників бізнес-центрів, громадських організацій, органів місцевого самоврядування; розповсюдження зарубіжної науково-технічної інформації на основі вивчення світового інформаційного ринку тощо [13].

Вважаємо за доцільне, провести удосконалення інформаційної бази вітчизняних науково-технічних, конструкторських і технологічних розробок з метою їхнього просування на внутрішній та міжнародні ринки, що дасть змогу посилити привабливість розробок для інвесторів, зокрема іноземних, підприємців, науковців тощо.

Усі стейкхолдери розвитку інноваційного підприємництва регіону, зокрема наукові установи, промислові підприємства можуть розглядатись як користувачі, так і виробники інноваційних продуктів та послуг.

Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» регулювання розвитком інноваційного підприємництва регіону здійснюється шляхом визначення і підтримки пріоритетних напрямів як державного та галузевого, так і регіонального та місцевого рівня. Регіони шляхом формування і реалізації регіональних стратегій та програм розвитку можуть самостійно здійснювати підтримку та розвиток інноваційного підприємництва, виділяти кошти зі своїх власних бюджетів на провадження науково-дослідницької діяльності та на впровадження інновацій в регіоні. Крім того, регіони мають захищати права та інтереси суб'єктів інноваційної діяльності, забезпечувати фінансову підтримку виконання інноваційних проектів, стимулювати комерційні банки та інші фінансово-кредитні установи, що кредитують виконання інноваційних проектів; підтримувати функціонування і розвиток сучасної інноваційної інфраструктури регіону тощо [4].

Результатом розвитку інноваційного підприємництва регіону, має стати дієва взаємодія суб'єктів інноваційної діяльності регіону, формування інституційного середовища регіону, яке б стимулювало розвиток інноваційного підприємництва, а також виробництво та впровадження якісних інноваційних продуктів та послуг.

Формування дієвого організаційно-економічного механізму розвитку інноваційного підприємництва регіону передбачає врахування регіональних особливостей розвитку та соціально-економічних характеристик кожного регіону. Крім того, розвитку інноваційного підприємництва регіону залежить від глобальних тенденцій поширення інновацій у світі. З іншого боку, кожен регіон держави або його частина володіє унікальними, власними специфічними ресурсами, що дозволяє йому створювати ті чи інші інноваційні продукти та послуги. Також, в більшості випадків, в регіоні доцільно формувати конкретні інноваційні продукти чи послуги, що асоціюватимуться з певною територією чи регіоном, на якій здійснюється їх безпосередня розробка та реалізація.

Зважаючи на це, розвиток інноваційного підприємництва регіону залежить від ряду специфічних факторів самого регіону, а також кількості суб'єктів господарювання, які впроваджують інноваційну діяльність і ряду напрямів такого впровадження, як на національному, так і на регіональному рівнях.

На наш погляд, підвищення рівня розвитку інноваційного підприємництва регіону, враховуючи регіональну специфіку, можливе за умови застосування відповідних методів та прийомів при формування та реалізації організаційно-економічного механізму, узгодженого з стратегією розвитку інноваційного підприємництва як на державному так і регіональному рівнях.

Основною метою організаційно-економічного механізму розвитку інноваційного підприємництва регіону є формування його виробничого середовища, здатного стимулювати ефективний розвиток інноваційного підприємництва. В основі запропонованої моделі формування та реалізації організаційно-економічного механізму є скоординована система заходів (організаційні та економічні заходи такі як планування, реалізація регіональних стратегій та програм розвитку інноваційного підприємництва тощо), які враховують загальнодержавну стратегію розвитку та галузеві програми, а також систематично реалізуються стейкхолдерами, що зацікавлені в розвитку інноваційного підприємництва регіону.

Структурними складовими досліджуваного механізму є організаційні, інституційні та економічні елементи, які формують комплекс важелів управління процесом розвитку інноваційного підприємництва регіону. Основними стейкхолдерами реалізації механізму мають стати управляючі суб'єкти діяльності (органи влади, профільні міністерства, органи місцевого самоврядування), а основними об'єктами реалізації механізму виступають суб'єкти інноваційного підприємництва регіону, галузеві асоціації та інвестори.

З метою більш чіткого визначення переліку інструментів організаційно-економічного механізму, які відповідають його конкретним стратегічним цілям, доцільно деталізувати визначені пріоритети регулювання розвитку інноваційного підприємництва регіону. Так, пропонуємо до основних пріоритетів регулювання розвитку інноваційного підприємництва регіону віднести:

1. Формування та реалізація конкурентоспроможних регіональних інноваційних продуктів та послуг;
2. Підвищення рівня якості інституційної інфраструктури розвитку інноваційного підприємництва регіону;
3. Удосконалення інформаційного забезпечення інноваційного підприємництва на рівні регіону;
4. Організація системи якісної підготовки кваліфікованих фахівців для сфери інноваційного підприємництва регіону;
5. Системна детінізація діяльності суб'єктів господарювання регіону.

Так, формування та реалізація конкурентоспроможних регіональних інноваційних продуктів та послуг, є одним з основних факторів розвитку регіону. Загалом, за рівнем конкурентоспроможності регіональних інноваційних продуктів та послуг здійснюється оцінка ефективності функціонування інноваційного підприємництва регіону. Досягнення високого рівня конкурентоспроможності інноваційних продуктів та послуг, можна розглядати як основну стратегічну мету при формуванні регіональної інноваційної стратегії – ключового напрямку забезпечення розвитку інноваційного підприємництва регіону.

Забезпечення сприятливих умов для зростання рівня конкурентоспроможності інноваційних продуктів та послуг, а також управління розвитком інноваційного підприємництва регіону є основним пріоритетом регіональних стратегій та програм. Реалізуючи комплексний підхід до вирішення проблем розвитку інноваційного підприємництва регіону, такі стратегії та програми мають корелюватись із завданнями, які визначені в галузевих стратегіях розвитку як на національному, так і регіональному рівнях, що дозволить сформувати конкретні цілі та напрями розвитку і в результаті забезпечить більш ефективний розвиток інноваційного підприємництва регіону.

На нашу думку, підвищення рівня розвитку інноваційного підприємництва регіону, в межах даного пріоритету можливе за умови використання інструментів комплексної

інформаційно-інфраструктурної підтримки процесу формування та реалізації конкурентоспроможних регіональних інноваційних продуктів та послуг. Такими інструментами є інтеграція науки і виробництва, інноваційний менеджмент, формування ринку інноваційних продуктів та послуг.

Відсутність інформаційних платформ ресурсного потенціалу розвитку інноваційного підприємництва часто є однією із основних причин прийняття необґрунтованих і недовірливих регіональних управлінських рішень та низької інвестиційної активності щодо розвитку активних суб'єктів господарювання інноваційної діяльності. Тому, вважаємо за доцільне створення інформаційної платформи, яка б містила достовірну інформацію про суб'єкти інноваційної діяльності та пропонувані інноваційні продукти та послуги в розрізі регіонів. .

Крім того, вважаємо за доцільне забезпечити інформаційний супровід процесу реалізації регіональної політики інноваційного підприємництва що допоможе, формувати та просувати сучасні регіональні інноваційні продукти та послуги.

Важливим пріоритетним напрямом розвитку інноваційного підприємництва регіону є підвищення рівня розвитку інституційної інфраструктури інноваційного підприємництва регіону.

Системне вдосконалення та нарощення потенціалу інноваційної інфраструктури регіонів України безпосередньо пов'язане з рівнем активності суб'єктів інноваційної та інвестиційної діяльності в регіоні.

Поняття «потенціал» (від лат. *potencia* – міцність, сила) – це комплекс наявних ресурсів, засобів, запасів, можливостей у певній галузі, що можуть бути використані для досягнення, здійснення чогось [17]. Таким чином, зважаючи на дослідження розвитку інноваційного підприємництва регіону, в науковому розумінні загальною компонентою потенціалу такого розвитку є сукупність ресурсів як суб'єктів господарювання так і безпосередньо регіону, видів економічної діяльності або економіки загалом та аналіз факторів інноваційного виробництва продуктів та послуг в регіоні.

Дослідження ученими комплексу ресурсів територій дало змогу систематизувати та об'єднати їх у структурні види потенціалів за такими ознаками: економічний, промисловий, науково-технічний, виробничий, науковий, інвестиційний, управлінський, освітній, комерційний, стратегічний, людський, трудовий, ринковий, потенціал тощо [18, С.35-37].

Ряд вчених розглядає інноваційний потенціал територій в розрізі ряду ознак. Так, Соловійов В. стверджує, що інноваційний потенціал формується шляхом державної інноваційної політики, трансферу технологій, розвитку інноваційної інфраструктури, інноваційного середовища, інвестиційної привабливості, впливу науки та технологій на розвиток науки й економіки [14, с. 198]. Також, Ковальов М. і Шашко О. трактують дефініцію «інноваційний потенціал» як об'єднання усіх можливих елементів, які висвітлюють ознаки інноваційної діяльності, такі як: середовище запровадження інновацій, інноваційний потенціал, який здатний стимулювати конкуренцію та взаємозв'язки різних компонентів інноваційної сфери, рівень інноваційної активності та результатів інноваційної діяльності [8, с. 14-19].

В процесі створення та підвищення рівня інвестиційної привабливості інноваційного підприємництва регіонів, з метою залучення інвесторів у його розвиток, важливу роль відіграє підтримка владних органів шляхом застосування організаційних, фінансових, податкових та кредитних інструментів підтримки розвитку інноваційного підприємництва регіону. Застосування зазначених інструментів дозволить сформувати

сприятливе інвестиційне середовище для залучення інвестицій, як вітчизняних, так і міжнародних.

На нашу думку, в межах реалізації даного пріоритету регулювання розвитку інноваційного підприємництва регіону, з метою підвищення ефективності використання його потенціалу, владним органам доцільно системно використовувати зазначені інструменти, так як вони є одними із найбільш дієвих та швидкодіючих в процесі підвищення інвестиційної привабливості сфери інноваційного підприємництва.

Наступним пріоритетом регулювання розвитку інноваційного підприємництва є удосконалення інформаційного забезпечення інноваційного підприємництва регіону. Сучасний стан інноваційного підприємництва регіонів України засвідчує необхідність пошуку ефективних механізмів його розвитку, використовуючи при цьому інноваційні, інформаційні інструменти, що виступають невід'ємним компонентом інформаційного забезпечення управлінських рішень, як для органів регіональної влади, так і суб'єктів інноваційної діяльності в регіоні. З іншого боку, відсутність продуманої регіональної політики розвитку інноваційного підприємництва та комплексної стратегії розвитку територій справляє відчутно негативний вплив на рівень привабливості інноваційних продуктів та послуг для потенційних споживачів, а також сповільнює процес регіонального зростання шляхом розвитку інноваційного підприємництва.

Інформаційне забезпечення розвитку інноваційного підприємництва регіону включає перелік заходів, спрямованих на збір, систематизацію та надання актуальної інформації про регіональні аспекти його функціонування та розвитку, серед суб'єктів інноваційної діяльності, інвесторів та інших стейкхолдерів. На нашу думку, удосконалення інформаційного забезпечення розвитку інноваційного підприємництва регіону можливе завдяки цілеспрямованій реалізації комплексу нормативно-правових, організаційно-економічних та аналітичних інструментів для формування позитивного іміджу регіонів як привабливих дестинацій для розвитку інноваційного підприємництва, систематизація та обмін достовірною інформацією про стан розвитку інноваційного підприємництва регіонів .

Інформаційне забезпечення розвитку інноваційного підприємництва регіонів сприятиме покращенню іміджу регіонів України, що дозволить підвищити рівень довіри та інтересу потенційних споживача інноваційних продуктів та послуг. Застосування інформаційних інструментів має здійснюватися в межах регіональних стратегій та програм, враховуючи їх специфіку та регіональні особливості. Це дозволить провести оцінку та аналіз основних конкурентних переваг та наявних недоліків в розвитку інноваційного підприємництва. Результатами таких досліджень можуть стати основою для здійснення обґрунтованого позиціонування регіонів щодо стану та розвитку інноваційного підприємництва, визначення їх слабких і сильних сторін, а також формування стратегії розвитку інноваційного підприємництва регіону.

Так, аналіз інформаційного забезпечення розвитку інноваційного підприємництва регіону повинен охоплювати такі основні напрямки:

- стан та можливість використання регіональних ресурсів та інфраструктуру регіону;
- наявність та перспективи зв'язків з міжнародним інноваційним простором та положення регіону в контексті європейської та глобальної економіки;
- динаміка розвитку інноваційного підприємницького середовища та вплив сучасних факторів на нього.

Найбільш дієвими інструментами такого аналізу є: SWOT- або PEST- аналіз стану та рівня розвитку інноваційного підприємництва регіону, регіональні профільні (галузеві) дослідження, цільові опитування, експертна оцінка тощо.

Вирішальне значення у підвищенні рівня розвитку інноваційного підприємництва регіону відіграє людський фактор. У зв'язку з специфікою дослідження, важливим пріоритетом розвитку інноваційного підприємництва регіону, на нашу думку, є кадрове забезпечення даної галузі. Так, забезпечення висококваліфікованими фахівцями, що здатні забезпечити високий рівень розвитку інноваційного підприємництва, обумовлене зростанням кваліфікаційних вимог до кадрового забезпечення зазначеної сфери регіонів країни. Саме високий рівень кваліфікації фахівців підприємницької сфери разом із високою якістю наукових кадрів та належним інформаційним супроводом можуть забезпечити високу конкурентоспроможність українських інноваційних продуктів та послуг, як на вітчизняному, так і на міжнародному рівні.

Ефективність використання кадрового потенціалу інноваційного підприємництва регіону потребує безперервного пошуку форм і методів активізації новаторської, креативної, інноваційної діяльності працівників, їх спрямування на своєчасне впровадження інновацій у виробничому процесі, створення умов для формування інноваційних ідей та їх швидкої реалізації, що потребує залучення інтелектуальних та творчих кадрів, які постійно розвиваються, а також застосування систем пошуку нових ідей щодо підприємницької діяльності регіону.

Аналіз кадрового забезпечення розвитку інноваційного підприємництва регіонів України засвідчує вплив ряду деструктивних факторів впливу. Так, основною проблемою у даному випадку є низький рівень заробітної плати наукових кадрів і як наслідок значний їх відтік за кордон. Крім того, стан підготовки фахівців у багатьох закладах освіти бажає кращого. Багато освітніх програм підготовки фахівців реалізовується на застарілому обладнанні та програмному забезпеченні. Також, потреба в удосконаленні системи професійної підготовки зазначених фахівців зумовлена тим фактом, що незважаючи на відносну насиченість регіонів трудовими ресурсами, їхня кваліфікація у більшості випадків не відповідає міжнародним стандартам.

Основним інструментом, який доцільно застосовувати в процесі удосконалення системи професійної підготовки фахівців в галузі інноваційного підприємництва, є покращення рівня якості сучасних освітніх програм в закладах освіти, а також кореляція компетентностей та результатів навчання з регіональними потребами інноваційного підприємництва. Крім того, доцільно гармонізувати кваліфікаційні вимоги та стандарти підготовки фахівців інноваційного підприємництва з кращими світовими практиками у цій сфері та збільшити частину практичної підготовки.

Не менш важливим пріоритетом регулювання розвитку інноваційного підприємництва регіону є системна детінізація діяльності суб'єктів господарювання. Інноваційне підприємництво регіону, як один з найбільш перспективних напрямів регіонального розвитку, володіє значним потенціалом, не тільки для активного економічного зростання регіонів, але й для вирішення численних суспільно важливих завдань, спрямованих на реалізації функцій покращення рівня життя суспільства та вирішення сучасних проблем. Проте перебування значного сегмента суб'єктів господарювання в регіонах країни у тіньовій частині української економіки, негативно позначається на рівні розвитку інноваційного підприємництва регіону.

Так, можливими формами тіньової діяльності суб'єктів господарювання в регіоні є ухилення суб'єктів підприємницької діяльності від сплати податків; тіньова зайнятість;

тіньовий оборот фінансових ресурсів; незаконне виробництво та реалізація продуктів та послуг; нелегальне функціонування суб'єктів підприємницької діяльності тощо.

Системна детінізація діяльності суб'єктів підприємництва в регіонах України, як комплексна система інструментів та заходів, повинна бути спрямована на викорінення та подолання основних причин тіньових процесів і явищ, та створення відповідних умов для мінімізації їх впливу в майбутньому. Зазначене вимагає системного удосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності загалом та інноваційного підприємництва зокрема.

Сформована модель організаційно-економічного механізму розвитку інноваційного підприємництва регіону представлено на рис 2.

Зважаючи на нестабільну економічну та політичну ситуацію в більшості регіонів, а також поширення пандемії COVID-19, доцільно врахувати ризики розвитку інноваційного підприємництва регіону. Можливість виникнення ризику охоплює усі сфери і напрями підприємницької діяльності суб'єктів господарювання регіону, який в першу чергу пов'язаний із невизначеністю.

Ризик – це можливість настання труднощів, збитків, відхилення від цілей, очікуваних результатів; відсутність позитивних результатів і наявність невикористаних можливостей [5].

Ризики розвитку інноваційного підприємництва регіону можуть виникати в наслідок ухвалення необґрунтованих управлінських рішень законодавчими органами різних ієрархічних рівнях. Основною ознакою ризику, у даному випадку, є невизначеність та виникнення нестандартних ситуацій, які є доволі поширені в сучасному світі. Інноваційний ризик підприємницької діяльності є відхилення від стратегічних інноваційних цілей, ймовірність втрат, які виникають у разі проведення інноваційної діяльності суб'єктами господарювання.

До факторів, що зумовлюють прояви ризиків розвитку інноваційного підприємництва регіону віднесемо: конкурентне середовище, нестабільність ринкової кон'юнктури, ухвалення помилкових рішень у процесі реалізації інноваційної стратегії та регіональних програм, випадковість у взаємозв'язку суб'єктів господарювання із зовнішнім середовищем, недосконалість державного регулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання тощо.

Ризик, як негативне явище, стримує проведення інноваційної діяльності та водночас, як позитив, дає змогу виробити конкурентні переваги для суб'єктів господарювання та поки одні підприємницькі структури очікують покращення умов середовища, інші суб'єкти інноваційного підприємництва діють та отримують конкурентні переваги.

На всіх етапах розвитку інноваційного підприємництва може виникати ризик. Тому, необхідно виявляти та попереджати ризики діяльності суб'єктів господарювання, які впроваджують усі етапи інноваційного процесу. Рівень ризику залежить від особливостей регіонального менеджменту, функціонування та розвитку суб'єктів господарювання та специфіки регіонів.

Рис. 2. Модель формування та реалізації організаційно-економічного механізму розвитку інноваційного підприємництва регіону.

Висновки. Таким чином, ефективний розвиток інноваційного підприємництва регіону може стати дієвим напрямом його економічного зростання. Чіткий та дієвий процес регулювання розвитку інноваційного підприємництва регіону, шляхом створення та впровадження дієвого організаційно-економічного механізму, може стати ефективним напрямом підвищення рівня конкурентоспроможності як окремих суб'єктів підприємництва, так і значної частини регіонів. До структурних елементів досліджуваного механізму, віднесено організаційні, інституційні та економічні елементи, що формують комплекс важелів управління процесом розвитку інноваційного підприємництва регіону. Систематизовано основні типи стейкхолдерів розвитку інноваційного підприємництва регіону, до яких віднесено органи влади, суб'єкти підприємництва, інвестори, громадськість, міжнародні організації, інститути знань. Крім того, основними об'єктами реалізації сформованого механізму визначено суб'єкти інноваційного підприємництва регіону, галузеві асоціації та інвестори.

З метою більш чіткого визначення переліку інструментів організаційно-економічного механізму, які відповідають його конкретним стратегічним цілям, сформовано та деталізовано визначені пріоритети регулювання розвитку інноваційного підприємництва регіону. До таких пріоритетів віднесено: формування та реалізацію конкурентоспроможних регіональних інноваційних продуктів та послуг; підвищення рівня якості інституційної інфраструктури інноваційного підприємництва регіону; удосконалення інформаційного забезпечення інноваційного підприємництва регіону; організація системи якісної підготовки кваліфікованих фахівців для сфери інноваційного підприємництва; системна детінізація діяльності суб'єктів господарювання регіону.

Регулювання процесу розвитку інноваційного підприємництва регіону здійснюється шляхом визначення і підтримки пріоритетних напрямів як державного та галузевого, так і регіонального та місцевого рівня. Більшість регіонів, шляхом формування і реалізації регіональних стратегій та програм розвитку самостійно здійснюють підтримку та розвиток інноваційного підприємництва, виділяють кошти з власних бюджетів на провадження науково-дослідницької діяльності та на впровадження інновацій в регіоні. Крім того, регіони захищають права та інтереси суб'єктів інноваційної діяльності, забезпечують фінансову підтримку виконання інноваційних проектів, стимулювати комерційні банки та інші фінансово-кредитні установи, що кредитують виконання інноваційних проектів; підтримувати функціонування і розвиток сучасної інноваційної інфраструктури регіону тощо.

Основною метою організаційно-економічного механізму розвитку інноваційного підприємництва регіону є формування його виробничого середовища, здатного стимулювати ефективний розвиток інноваційного підприємництва. В основі запропонованої моделі формування та реалізації організаційно-економічного механізму є скоординована система заходів (організаційні та економічні заходи, такі як планування, реалізація регіональних стратегій та програм розвитку інноваційного підприємництва тощо), які враховують зміст загальнодержавної стратегії розвитку та галузеві програми, а також систематично реалізуються стейкхолдерами, що зацікавлені в розвитку інноваційного підприємництва регіону.

Список бібліографічного опису

1. Бочарова Ю.Г. Інкрементальна та інтерактивна моделі реалізації стратегії розвитку інноваційної інфраструктури України в умовах глобальної конкуренції Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Механізми ефективного розвитку прикордонних територій: зб. наук. праць, 2018. Вип. 1(129). С. 138–143.
2. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія. К.: НІСД, 2009. 336 с.
3. Ілляшенко С. М. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці: монографія Суми : Університетська книга, 2005. 582 с.
4. Керівництво зі стратегії досліджень та інновацій для смарт спеціалізації неофіційна адаптована скорочена версія. Режим доступу: <file:///C:/Users/admin/Downloads/Kerivnitstvo-Smart-Spetsializatsiyi-DG-JRC-skrocheniy-ukr.-pereklad-1-1.pdf>

5. Коркуна О.І., Никига О.В., Підвальна О.Г. Інноваційний розвиток як напрям функціонування регіональних туристичних систем. *Інноваційна економіка*. 2020. №3-4. С. 98-104.
6. Князевич А. Формування і функціонування інноваційної інфраструктури України: монографія. Рівне: Волинські обереги, 2016. 272 с.
7. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 504 с.
8. Ковалев М., Шанко А. Развитие инновационного потенциала регионов Республики Беларусь. *Вестник ассоциации белорусских банков*. 2007. №3. С. 13-33.
9. Кузьмін О. Є., Шотік Т.М. Сутність та види інноваційної інфраструктури. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2008. Режим доступу: <http://vlp.com.ua/node/739>.
10. Лотарев А.Г. Організаційно-економічний механізм управління інноваційною діяльністю. *Вісник національного університету цивільного захисту України*. 2017. № 1 (6). С. 155-164.
11. Московченко А. А. Инновационно-информационный проект – инструмент экономического развития [Електронний ресурс]. *Економіка і бізнес: позиція молодих учених*. Режим доступу: <http://www.econ.asu.ru/lib/sborn/ecbus2006/index.html>.
12. Рогоза М. Є., Вергал К.Ю. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств : моделі та механізми : монографія Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 136 с.
13. Парвина Т.Г. Суть організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю. Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2008/fem/parvina/library/st1.htm>
14. Садовська Г. Ф. Міжнародний досвід інтеграції знань в інноваційній діяльності. *Економічний часопис-XXI*. – 2012. № 2.. С. 11-13.
15. Стратегія розвитку інновацій в Україні (Вступ).- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [/https://www.slideshare.net/ukrinnovate/ss80531956](https://www.slideshare.net/ukrinnovate/ss80531956)
16. Третяк Н. М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні. *Фінансовий простір*. 2015. № 3 (11). С. 112–158.
17. Чубукова О.Ю., Раліє Н.В. Складові інноваційної економіки – освіта, технологічні уклади, когнітивні технології. *Науковий вісник Полісся*. 2016. Вип. 3(7). С. 130-133.
18. Юринєць З. В., Макара О.В. Інноваційна політика як інструмент підвищення конкурентоспроможності економіки країни. *Ефективна економіка*. 2016. № 2. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4772>.

References

1. Bocharova Yu.H. Inkrementalna ta interaktyvna modeli realizatsii stratehii rozvytku innovatsiinoi infrastruktury Ukrainy v umovach hlobalnoi konkurentsii Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. *Mekhanizmy efektyvnoho rozvytku prykordonnykh terytorii: zb. Nauk. Prats*, 2018. Vyp. 1 (129). p. 138-143 [in Ukrainian].
2. Zhalilo Ya.A. Teoriia ta praktyka formuvannia efektyvnoi ekonomichnoi stratehii derzhavy: monohrafiia. K.: NISD, 2009. 336p. [in Ukrainian].
3. Illiashenka S.M. Problemy upravlinnia innovatsiynym rozvytkom pidpriemstv u tranzytivnii ekonomitsi: monohrafiia Sumy: Universytetska knyha, 2005. 582p. [in Ukrainian].
4. Kerivnytstvo zi stratehii doslidzhen ta innovatsii dlia smart spetsializatsii neofitsiina adaptovana skorochena versiia. Available at: <file:///C:/Users/admin/Downloads/Kerivnytstvo-Smart-Spetsializatsiyyi-DG-JRC-skrocheniy-ukr.-pereklad-1-1.pdf> [in Ukrainian].
5. Korkuna O.I., Nykyha O.V., Pidvalna O.H. Innovatsiinyi rozvytok iak napriam funktsionuvannia rehionalnykh turystychnykh system. *Innovatsiina ekonomika*. 2020. No.3-4. p. 98-104 [in Ukrainian].
6. Kniazevych A. Formuvannia i funktsionuvannia innovatsiinoi infrastruktury Ukrainy: monohrafiia. Rivne: Volynski oberehy, 2016. 272 p. [in Ukrainian].
7. Krasnokutskaya N.V. Innovatsiinyi menedzhment: navch. Posibnyk K.: KNEU, 2003. 504 p. [in Ukrainian].
8. Kovalev M., Shanko A. Razvitiie innovatsionnogo potentsiala rehionov Respubliki Belarus. *Vestnik assotsiatsii belorusskikh bankov*. 2007. No.3. p. 13-33 [in Russian].
9. Kuzmin O. Ye., Shotik T.M. Sutnist ta vydy innovatsiinoi struktury. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi Politekhniky, 2008. Available at: <http://vlp.com.ua/node/739> [in Ukrainian].
10. Lotariiev A.H. Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm upravlinnia innovatsiinoi diialnistiu. *Visnyk natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zachystu Ukrainy*. 2017 No. 1(6). p. 155-164 [in Ukrainian].
11. Moskovchenko A.A. Innovatsionno-informatsionnyi proekt – instrument ekonomicheskoho razvitiia. *Ekonomika i biznes: pozitsiia molodykh uchenuch*. Available at: <http://www.econ.asu.ru/lib/sborn/ecbus2006/index.html>. [in Russian].
12. Rohoza M. Ye., Verhal K. Yu. Stratehichniy informatsiinyi rozvytok pidpriemstv: modeli ta mekhanizmy: monohrafiia Poltava: RVV PUET, 2011. 136p. [in Ukrainian].
13. Parvina T.H. Sut orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu. Available at: <http://masters.donntu.edu.ua/2008/fem/parvina/library/st1.htm> [in Ukrainian].
14. Sadovska H. F. Mizhnarodnyi dosvid intehratsii znan v innovatsiinii diialnosti. *Ekonomichniy chasopys-XXI*. – 2012. No.2 p. 11-13 [in Ukrainian].
15. Stratehiia rozvytku innovatsii v Ukraini (Vstup). - Available at: [/https://www.slideshare.net/ukrinnovate/ss80531956](https://www.slideshare.net/ukrinnovate/ss80531956) [in Ukrainian].
16. Tretiak N.M. Faktory formuvannia investytsiinoho klimatu v Ukraini. *Finansovyi prostir*. 2015. No.3 (11). p. 112-158 [in Ukrainian].
17. Chubukova O.Yu. Rallie N.V. Skladovi innovatsiinoi ekonomiky – osvita, tekhnolohichni układy, kohnityvni tekhnolohii. *Naukovyi visnyk Polissia*. 2016. Issue 3 (7). p. 130-133 [in Ukrainian].
18. Yurynets Z.V., Makara O.V. Innovatsiina polityka iak instument pidvyshchennia konkurentnospromozhnosti ekonomiky krainy. *Efektyvna ekonomika*. 2016. No.2 Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4772> [in Ukrainian].

Дата подання публікації 25.12.2020 р.